

Slovník pojmov Open Access

APC poplatok

(Article Processing Charge - APC) – poplatok vydavateľovi za publikovanie článku v niektorom z otvorených časopisov. Hradí ho spravidla autor alebo inštitúcia, ktorú autor zastupuje. Pokiaľ je článok výstupom z grantu, poplatok je možné uhradiť z neho.

Autoarchivácia

ukladanie a sprístupňovanie vedeckého diela oprávnenou osobou (najčastejšie samotným autorom) v inštitucionálnom alebo odborovom repozitári alebo na webových stránkach autora resp. jeho pracoviska. Miera sprístupnenia uloženého diela sa pohybuje od voľnej dostupnosti komukoľvek cez obmedzený prístup až po embargo. Slúži k naplneniu cieľov tzv. zelenej cesty OA (sprístupnenie preprintov alebo postprintov).

Bronzová cesta Open Access

(Bronze OA) – publikovanie v časopisoch bez pripojenej licencie; časopis je možné čítať v režime OA, nemá však verejné licencie.

Data management

súbor činností spojený s riadením dát.

Data management Plan

(Plán správy dát) – dokument popisujúci ako sa bude pracovať s dátami počas výskumného projektu i po ňom: predovšetkým aké dáta a akým spôsobom budú získavané, generované, spracované, uchovávané, využité, sprístupnené resp. zdieľané.

Dataset

množina dát, najväčšia jednotka pre dátovú pamäť. Tvoria ju jednotky dát prípadne záznamy so zhodnými alebo zlučiteľnými formátmi organizovanými predpísaným spôsobom. Dátová sada navzájom prepojených tabuliek alebo súborov vzťahujúcich sa k určitému experimentu alebo udalosti.

Diamantová /platinová cesta Open Access

publikovanie v otvorených časopisoch bez APC; poplatky sú realizované z dotácií, grantov, reklamy, čo však môže byť problémom.

Digitálny identifikátor objektu (DOI)

prostriedok trvalej identifikácie digitálnych (ale tiež hmotných či abstraktných) objektov v prostredí digitálnych sietí.

Draft

návrh článku.

FAIR data

dáta poskytnuté na základe princípu FAIR: „Findable, Accessible, Interoperable and Reusable“.

Hybridný model Open Access

autor po zaplatení poplatku (zvyčajne až po prijatí článku - APC) má možnosť voľne sprístupniť svoj článok publikovaný v recenzovanom časopise, ktorý je inak dostupný len na základe predplatného; autorské práva autor neprevádza na vydavateľa a nie je určené ani časové embargo na publikovanie časopisu v otvorenom repozitári; časopis tak môže obsahovať voľne dostupné články ako aj články dostupné len na základe platby (platbou sa rozumie predplatné časopisu zo strany inštitúcie resp. platba za jednotlivý článok).

Identifikátor autora

špecifický deskriptor označujúci jedinečnú entitu; vo vedeckej komunite slúži ako unikátny personálny identifikátor (ID), ktorý jednoznačne identifikuje autora počas jeho profesionálnej kariéry; pomáha správne identifikovať jeho publikácie v citačných a iných databázach, čím uľahčuje prácu so základnými metrikami – počet publikácií, počet citácií, H-index. Takými identifikátormi sú napr. ResearcherID v databáze Web of Science, Scopus Author ID v databáze Scopus a univerzálny identifikátor ORCID.

Identifikátor publikácie

medzinárodný jednoznačný a trvalý identifikátor dokumentu; pri elektronických dokumentoch je to napr. identifikátor DOI, ktorý zabezpečuje trvalý odkaz na konkrétny e-dokument internetu, napr. DOI.

Inštitucionálny repozitár

digitálna kolekcia výsledkov akademickej a vedeckej činnosti vytvorených na univerzite alebo výskumnej inštitúcii; členom príslušnej komunity umožňuje repozitár elektronicky ukladať ich výsledky.

Metadáta

štruktúrované dáta popisujúce ďalšie dáta, informácie, zdroje.

Postprint

verzia článku po recenznom konaní.

Preprint

verzia článku pred recenzným konaním.

Published Version

verzia článku určená na publikovanie.

Version of Record

publikovaná verzia článku.

Zlatá cesta Open Access

(Golden OA, golden publishing) – publikovanie v otvorených časopisoch; otvorený prístup k publikáciám poskytuje vydavateľ, ktorý po vydaní sprístupní publikáciu v režime OA s použitím hybridného modelu resp. po uplynutí určitej doby (embarga). Publikované články spravidla prechádzajú štandardným recenzným konaním.

Zelená cesta Open Access

(Green OA, OA self- publishing) – autoarchivácia publikácií v otvorených repozitároch; otvorený prístup poskytujú samotní autori, ktorí svoje práce (preprint, článok, kvalifikačná práca a pod.) publikujú v odborových alebo inštitucionálnych digitálnych repozitároch resp. na vlastných webových stránkach resp. stránkach inštitúcie; tieto práce nemusia prejsť recenzným konaním.

ZENODO

otvorený repozitár, ktorý je súčasťou portálu OpenAIRE. Prevádzkovateľom repozitára je CERN – Európska organizácia pre jadrový výskum.

Použitá literatúra

DOBBERSTEINOVÁ, Jitka, Simona HUDECOVÁ a Zuzana STOŽICKÁ. *Sprievodca svetom vedeckého publikovania: učebný text pre kurz Publikačný poradca*. Bratislava: Centrum vedecko-technických informácií SR, 2019. ISBN 9788089965175.

KTD: Česká terminologická databáze knihovnictví a informační vědy (TDKIV) [online databáze]. Praha: Národní knihovna České republiky, 2003- [cit. 2022-05-24]. Dostupné z: <https://aleph.nkp.cz/cze/ktd>.

Košice, 20.07.2022